

JAARGANG 40 / NUMMER 140

LOSSE NUMMERS € 3,50

GEWOON ANDERS

• VERENIGING GEMEENSCHAPPELIJK WONEN • MAART 2021

Wooncoöperatie De Warren Amsterdam

Collectief wonen in Ecodorp Boekel

Gemeenschappelijk Wonen,
wegen naar meer gemeenschappelijkheid

INHOUD

- 02 Collectief leven in Ecodorp Boekel / de basaltbatterij
- 06 Column: Vreemde vogels
- 07 Wegen naar meer gemeenschappelijkheid
- 09 Gehoord Gezien Gelezen
- 10 Boekbespreking Happy City
- 11 Berichten uit de Biotoop
- 12 Droom van collectief wordt werkelijkheid
- 14 Manifest voor collectief wonen

colofon

GEWOON ANDERS
is het blad van de Vereniging
Gemeenschappelijk Wonen

Abonnementen en losse nummers

Zie info achterflap,
Voor een proefnummer mail naar
info@gemeenschappelijkwonen.nl

Redactieadres

Oosterweg 2c
1968 KN Heemskerk

Redactie

Anna Dijkhuis
Heleen Toet
Flip Krabbendam
Co Aaij

Aan dit nummer werkten mee

Sabine van den Berg
Kim Verheugen

Foto voorpagina

Daktuin wooncollectief De Warren
Impressions Natrufiled Architecture

Vormgeving

Co Aaij

Druk

Drukkerij Pasklaar te Sittard

Ecodorp Boekel

Collectief leven in een ecodorp, hoe doen mensen dat?

In Ecodorp Boekel werken 33 volwassenen aan een wereld zonder doorgesloten individualisme en zonder grote klimaatverandering. Iedereen bouwt één of meer dagen per week mee, naast de professionele bouwvakkers. Aan klimaat-aangepaste woningen, aan de schone energiecentrale met basaltaccu.

Ze zijn onderdeel van de groep en hebben als uitgangspunt: de samenleving moet goed voor jou zorgen maar jij ook voor de samenleving. Het is 'me-in-we', zeggen ze. In Nederland – in vergelijking met de Scandinavische landen – is het meer van het 'me', als het maar goed voor mij is. Naar de films en informatie op hun site te oordelen zijn ze heel praktisch bezig. En heel vernieuwend! Sommige bewoners verkochten grote eigen huizen om hier

duurzaam te beginnen. Ze wilden uitvinden wat het beste werkt, zodat anderen dat in de toekomst ook kunnen toepassen.

Voor iedereen betaalbaar

Vier jaar leefden ze met kinderen in vaak bitterkoude bouwkeet-achtige huisjes op het terrein waar de tegen elk klimaat bestendige energie-neutrale woningen moesten komen. Alles sociale huur, voor iedereen betaalbaar.

Links: het Ecodorp in vogelvlucht (beeld: Van Laarhoven Architectuur) - rechts: vier jaar wonen in bouwketen

In november 2020 verhuisden eindelijk de eerste bewoners naar een van de drie cirkels van 12 woningen. Iedere cirkel heeft twee mantelzorgwoningen voor mensen die niemand hebben die voor hen zorgt. Dat gaan de andere bewoners nu doen.

Vier jaar leefden ze met kinderen in vaak bitterkoude bouwkeet-achtige huisjes

Weer echt samenleven

Initiatiefnemers Ad en Monique wilden in de eerste plaats hun zoon een betere toekomst geven. Ze bouwden een website rond dit idee want daar waren ze goed in. Binnen een paar dagen kregen ze er reacties op en werd het kenmerk van het ecodorp dat mensen weer echt

samenleven en alle besluiten gezamenlijk nemen. Drie maanden later waren er al 100 reacties! Ad en Monique verkochten hun eengezinswoning in Tilburg. Het geld staken ze in de crowdfundingactie, die met leningen en allerlei subsidies voor duurzame innovaties de basis zou worden voor de bouw. Familie en vrienden verklaarden hen voor gek!

Onzekerheid en chaos

De eerste jaren waren vol onzekerheid en chaos. Banken wilden niet meewerken. De Triodos-bank stuurde hen van het kastje naar de muur. Deelnemers trokken zich weifelend terug, anderen kwamen erbij, verschillende architecten maakten ontwerpen die pas bij een derde poging voldoende duurzaam en betaalbaar waren.

Tot vorig jaar de eerste duurzame woningen betrokken konden worden! Er kwam subsidie van de provincie, van de EU en een grote lening van de Duitse GLS-bank met gunstige voorwaarden. Als rechtsvorm is de wooncoöperatie gekozen. Als alle leningen zijn afgelost gebruiken ze de huuropbrengst (€ 300.- per persoon) om andere nieuwe coöperaties te steunen.

Duurzaamheid ten top

Ecodorp Boekel krijgt een hypermoderne energieopslag die duurzaamheid ten top biedt. Schrijft Dick Verheul in nummer 158 van ZOZ, een van de laatste uitgaven van Omslag. Basaltstenen kunnen tot 450 graden verwarmd worden. Een isolatielaag van anderhalve meter zorgt voor elektriciteit in de 36 woningen. (zie: *De basaltbatterij*)

Ledenlijst VGW

Ecodorp Boekel staat al jaren op de ledenlijst van onze vereniging, de Vereniging Gemeenschappelijk Wonen. Met een sterretje, dat betekent 'zijn in voorbereiding'. De redactie van Gewoon Anders wil ze graag blijven volgen, die pioniers van deze tijd!

De eerste woningen zijn inmiddels bewoond

Een steengoed idee: de basaltbatterij

Zwaartekracht gebruiken voor energie-opslag

De basaltbatterij

Duurzame energie opwekken met behulp van wind of zonneënergie, daar moeten we naartoe, maar de zon schijnt niet altijd en regelmatig is het windstil. Hoe lossen we dit op zonder terug te vallen op fossiele brandstoffen? Antwoord: door de opslag van energie. Maar hoe?

Plan Lievense

Wie kent nog het 'Plan Lievense' uit de tachtiger Jaren. Toen duidelijk werd dat de Markerwaard niet meer zou worden drooggemalen, stelde L.W. Lievense voor om dit waterbekken te gebruiken voor energieopslag. Windmolens zouden water oppompen uit het IJsselmeer, en als er dan energie nodig was zou het opgepompte water door turbines terugstromen naar het IJsselmeer. Turbines die stroom opwekten. Maar helaas, de dijken zouden heel wat moeten worden opgehoogd, en als dat eenmaal gebeurd was, zou Amsterdam weer te veel gevaar lopen bij een eventuele dijkdoorbraak.

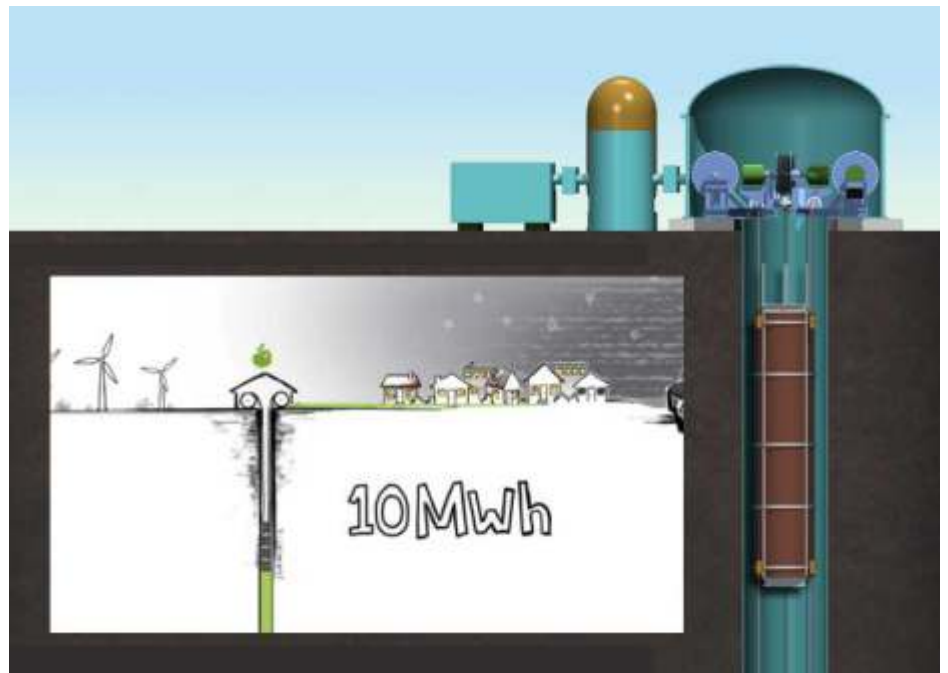
Zwaartekracht batterij

In Zwitserland heeft men het plan opgevat om hoge torens te maken van gestapelde blokken beton. Met een hijskraan in het midden. Windturbines zouden nu de stroom kunnen leveren voor de electromotor van een hijskraan,

die de betonblokken zou optillen om deze op te stapelen tot een toren van zo'n 100 meter hoog. Bij windstilte zou deze hijskraan de blokken weer naar beneden laten zakken, waarbij de elektromotor nu als dynamo werkte om de opgeslagen energie weer vrij te geven. Landschapontsierend, dat wel.

In oude mijnschachten

Daarom heeft een Schots bedrijf bedacht om hetzelfde principe toe te passen in oude mijnschachten. Hier wordt een zwaar gewicht van de bodem van de schacht wordt opgetild door een kraan, met stroom uit windturbines of zonnepanelen. Deze kraan staat nu, minder opvallend, op het maaiveld. Als er energie nodig is, wordt het gewicht weer neergelaten waarbij de motor van de hijskraan de stroom weer teruggeeft. Zie afbeelding rechts boven.

Het zwaartekracht principe toegepast in oude mijnschacht

Waterstof

De energie van duurzaam opgewekte stroom kun je ook gebruiken om water te splitsen in twee gasen: waterstof en zuurstof. Breng je de gewonnen waterstof weer in contact met zuurstof dan komt de energie weer vrij. Dat kan zijn in de vorm van stroom, en daar kun je een auto op laten rijden. Maar je kunt waterstofgas ook gebruiken als aardgas en er op koken of er een cv ketel mee stoken. Hiervoor kan het bestaande buizenstelsel voor aardgas opnieuw gebruikt worden. Dus let op! Laat de infrastructuur intact als woningen of buurten, 'van het gas' gaan.

Laat de infrastructuur intact als woningen 'van het gas' gaan

Warmteopslag in de grond

Energie van zon en wind kan ook in de grond worden opgeslagen, direct onder de woning of onder de tuin. Dat maakt een distributienet overbodig, en daarmee kan bespaard worden op de kosten hiervoor (bij nieuw aan te bouwen buurten).

In de winter kan de opgeslagen warmte met een warmtepomp worden 'opgediept' om het huis te verwarmen. Probleem: de opgeslagen warmte kan langzamerhand weglekken, zeker in het

geval van hogere temperaturen, doordat de opgewarmde aarde niet geïsoleerd is. (Dat zou een ingrijpende en kostbare aangelegenheid zijn)

Basaltbatterij in Boekel

Uitvinder Cees van Nimwegen bedacht een manier om de warmte te concentreren in een opslagvat, dat geïsoleerd is, zodat het weglekken van de opgeslagen warmte wordt beperkt, ook bij een hogere temperatuur.

Dit vat, dat voorzien is van een buizenstelsel, wordt gevuld met graniet(blokken). Het geheel is geïsoleerd met 1,5

meter isolatiemateriaal. Zie hier de 'Basaltbatterij'.

Door zonnepanelen opgewekte stroom kan nu door het (metalen) buizenstelsel worden geleid, waardoor dit als een soort verwarmingselement het basalt verwarmt. De temperatuur kan hierbij oplopen tot zo'n 500 graden Celsius!

Uitvinder Cees van Nimwegen bedacht een manier om de warmte te concentreren in een opslagvat, dat geïsoleerd is

In de winter wordt er lucht door de buizen geleid, die via een warmtewisselaar de warmte afgeeft aan een paar watervaten. Deze leveren het warme water voor de verwarmingsinstallaties van een aantal woningen. Zie hier het systeem dat in Ecodorp Boekel wordt toegepast voor alle 36 woningen.

Voor meer informatie zie: <https://www.ecoplus-bouw.nl/de-brabantse-basaltbatterij-gaat-ecodorp-boekel-verwarmen/>

HT en FK

Energie van zon en wind kan ook in de grond worden opgeslagen, direct onder de woning of onder de tuin

Kim Verheugen

COLUMN

Vreemde vogels

In de Wonenwijken wonen mensen van allerlei pluimage. Nu zie ik mezelf niet als een wereldverbeteraar, maar ik ben blij dat ik me toch bij de groenen kan scharen. Al jaren proberen we in dit project wat bewuster en wat milieuvriendelijker te leven. In de projectruimtes staan ecologische schoonmaakmiddeltjes en waar mogelijk proberen we de schuif-maar-aan maaltijden biologisch te maken. Nu zijn die maaltijden door Corona het laatste jaar niet van toepassing, maar ik heb de stille hoop dat we ooit terug gaan naar die goede oude tijd.

Nu kan ik heel erg gaan klagen over de Corona, maar dat ga ik niet doen. Het virus heeft me ook iets heel leuks gebracht. Ik was altijd heel erg fan van fotograferen, maar nu heb ik de vogeltjes in onze binnentuin ontdekt. We doen er samen best veel aan om onze binnentuin gezellig, mooi en groen te houden. Ik ben er persoonlijk best wel een potje trots op dat we zelfs de mensen zonder groene vingers aan het tuintieren hebben gekregen. Natuurlijk baal je best wel eens als de daglelies weer voor onkruid worden aangezien en de blauwe regen alweer vóór de bloei gesnoeid wordt, maar hey... we doen het wel even.

Terug naar de vogeltjes... Om de zoveel tijd plaats ik wat foto's van mijn vogels op facebook en zo laat ik medebewoners meegenieten van wat ik door mijn lens zie. Af en toe een verbaasde

reactie dat onze 37 katten blijkbaar niet alle vogels opeten of een welgemeende oh en ah doet mij goed. Het zorgt ervoor dat ik een bucketlist heb gemaakt. Ik wil elke vogel in de Wonenwijken fotograferen.

Als een paparazzi door de tuin

Met regelmaat krijg ik nu berichten: 'Kim, ik heb een Putter in de moestuin gezien.' Of 'ik heb een groene specht in mijn berk zitten.' Het zorgt er elke keer weer voor dat ik wederom met mijn telelens als een paparazzi door de tuin sluipt. De specht liet zich niet meer zien, maar voor de putters hoefde ik niet zoveel moeite te doen. In tientallen doken ze op onze uitgebloeide zonnebloemen. Soms zoek ik het ook verderop. Ik heb nu al heel wat uilensoorten van mijn lijstje kunnen strepen en de laatste weken heb ik mijn zinnen gezet op een ijsvogel. Toch wel een van de meest fascinerende vogeltjes in ons land. Van ijs houden ze schijnbaar helemaal niet zo. Van mensen ook niet. Ik heb bij toeval een ijsvogel aan de rand van onze woonwijk ontdekt. De etter weet het meteen als ik met mijn camera in de buurt ben. Hij blijft net lang genoeg zitten om mij hem te laten spotten, maar smeert hem meteen als de camera ooghoogte nadert. Meneer vliegt dan naar het eind van de sloot, ongeveer 600 meter verderop, om daar op me te wachten. Zodra ik er ben vliegt hij weer naar het begin. Om gek van te worden, maar ik ben gek genoeg om het te blijven proberen.

Die rooft mijn hele vijver leeg

Vorige week sprak ik mijn frustratie uit bij buurman J. 'Oh zei hij,' die rooft bij mij mijn hele vijver leeg.' Ongelovig keek ik hem aan. Hij kletst, dacht ik nog. Tot ik een foto van hem kreeg voor ons verenigingskrantje. 'Ha Kim, dit is hem dan. Wil je hem even in het krantje plaatsen?' Vol jalousie, afgunst en totale frustratie keek ik in de zwarte ogen van de mooiste ijsvogel die ik ooit gezien had.

Ik heb het maar opgegeven. Tijd voor een andere hobby. Wie is die vreemde vogel die stiekem bij buurvrouw X binnengluipst???

Vol jalousie keek ik in de zwarte ogen van de mooiste ijsvogel die ik ooit gezien had

Gemeenschappelijk Wonen, wegen naar meer gemeenschappelijkheid

Gemeenschappelijk wonen begint bij mensen. Want naast reguliere 'woonpraktijken' bestaan er woonidealen, ideeën over hoe het anders, beter zou kunnen.

Dat kan worden geïnspireerd door 'van alles'. Van een reis naar een ander land met een andere wooncultuur, met zgn. compounds in Afrika, tot gesprekken met vrienden waarbij ideeën worden uitgewisseld en nadelen van het reguliere wonen worden besproken. Ervaringen met een geslaagde gemeenschappelijke vakantie kunnen daar een bijdrage aan leveren. Ook een artikel in een krant of tijdschrift kan, evenals het spotten van een groot leegstaand gebouw op een interessante locatie kan het denken hierover op gang brengen.

Buren die de schuttingen tussen tuinen weghalen maken een voorzichtig begin met gemeenschappelijk wonen in de praktijk. Het is een bekend verhaal. De gebouwde omgeving kan ideeën genereren, maar de start begint altijd bij het besluit van een aantal mensen om er voor te gaan: voor een nieuwe Gemeenschappelijk Wonen variant.

Rotterdam Blijdorp: Door bewoners in bezit genomen publieke ruimte, op de voorgrond een tegeltje met de tekst: 'Zelfbeheer'

Buurtoverleg Rotterdam-Crooswijk

Wonen doe je in een gebouwde én bewoonde omgeving; daar hoort óók een beheervorm bij. 1)

Hoe ziet zo'n gebouw en de directe omgeving eruit? Wie zijn de bewoners? Wie hebben zeggenschap over het gebruik, wie bepalen wat er wel en niet mag? Gemeenschappelijk wonen begint in de meeste gevallen bij de (toekomstige) bewoners, die hebben daar ideeën over en (droom)beelden bij.

Getriggerd door de omgeving

Wonen met Gemeenschappelijke voorzieningen kan anders ontstaan. Het kan getriggerd worden door iets in de gebouwde omgeving. Een langdurig leegstaand pand bijvoorbeeld in tijden van extreme woningnood. Denk aan de vele kraakacties van de vorige eeuw, waarbij het zowel om een dak boven je hoofd als gezamenlijk (woon) dingen doen ging.

Gebruiksrecht over omgeving

Ook het proces waarbij een groepje bewoners een stukje publieke (vaak groene) ruimte, grenzend aan hun woningen in bezit neemt kan zo worden gezien. Het gaat daarbij om gebruiksrecht over een stukje omgeving dat aan die woningen grenst. Zodat bewoners die zelf kunnen inrichten en geschikt maken voor verschillende sociale activiteiten. Daar ook verantwoordelijkheid voor kunnen en willen nemen. Aan dit soort processen is al in de jaren 70 en 80 veel aandacht besteed. Bekend is de studie 'Defensible Space' van Oscar Newman. Het gaat er daarbij om de zeggenschap over zo'n gebied. Het als het ware over nemen door er veranderingen in aan te brengen, zoals zit elementen e.d. toe te voegen en daar een permanente, gemeenschappelijke ontmoetingsplek te maken. Die door de aan dit proces deelnemende bewoners wordt gebruikt en beheerd.

Het is een voorbeeld van de overname van de zeggenschap over een stuk publieke buitenruimte door de meest direct belanghebbende partij: bewoners. Dat kan in overleg met de betreffende gemeentelijke dienst gebeuren, die akkoord gaat met een stukje

Bewoners claimen de straat terug voor onderling contact

Appropriation in Arnhem

Rotterdam Kralingen: een eigen plek in de openbare ruimte

zelfbeheer. In dat geval is de situatie gelegaliseerd. Dat is lang niet altijd het geval. In die toe-eigening zit vaak een stuk kritiek op en verzet tegen de manier waarop de planning van woningbouw en densification (verdichting) worden aangepakt en uitgevoerd. Dit in bezit nemen van een publieke plek is ook een strategie, een vorm van empowerment, van greep veroveren op in dit geval je woonsituatie. (Henk de Haan). 2)

Machtsverhoudingen veranderen

De Haan beschrijft zo'n proces dat eind vorige eeuw plaats vond in een wijk, Hoogstede/Klingelbeek, in Arnhem. Daarbij probeerden bewoners, met succes die machtsverhouding tussen bewoners enerzijds en de lokale overheid (en woningcorporaties en projectontwikkelaars) anderzijds te veranderen. In hún voordeel. Met als doel: greep krijgen op de inrichting en gebruiksmogelijkheden van de publieke ruimte in hun directe omgeving. Een omgeving waarop toenmalige bewoners een soort van gewoonterecht hadden gekregen en waar, voor hun gevoel *rücksichtslos*, bouwplannen voor werden ontwikkeld en werden uitgevoerd.

Andere initiatieven

Op plekken waar bewoners met succes dit soort acties ondernemen ontstaan vaak ook andere gemeenschappelijke ideële - bijvoorbeeld 'groene'- initiatieven.

1) In 'Inquiry by Design' (1981, Harvard) introduceerde John Zeisel de term *Behavioral Setting*, bijvoorbeeld een woonomgeving. Die bestaat uit: fysieke kenmerken (gebouwen/ruimte), sociale kenmerken (bewoners en andere gebruikers) en beheerkenmerken (zeggenschap/bezitsverhoudingen)

2) Henk de Haan, Paper en voordracht: "Doing, thinking, feeling home..... that and how public space can be appropriated by residents". Internationale Conferentie TU Delft, 2005

AD

Gehoord • Gezien • Gelezen

Extinction Rebellion in actie

Extinction Rebellion (XR) is een wereldwijde beweging van mensen van alle leeftijden en uit alle hoeken van de samenleving die zich ernstig zorgen maken over de klimaat- en ecologische crises. Door vreedzame, creatieve en ontregelende acties proberen zij de gevolgen van deze crises te stoppen. September was uitgeroepen tot Maand van de Rebellie. Inzet was de invoering van een Burgerberaad, waarbij een groep uitgelote burgers, een dwarsdoorsnede van de bevolking, vanaf het begin van een beleidscyclus serieus meepraat. Niet over individuele of ideologische belangen, zodat het collectieve welzijn leidend wordt.

Zo was er in Amsterdam een driedaagse manifestatie op het Museumplein gehouden. Met 'een dans voor het leven' werd de Blauwbrug geblokkeerd en er waren blokkades op de Zuidas tegen de vernietigende invloed van vervuilende bedrijven.

De acties drongen door tot de Tweede Kamer en kregen steun van een brede coalitie van CDA, GroenLinks, D66, SGP, SP, PvdA, Christen-Unie en PvdD. Zij dienden een motie in om burgers een belangrijke rol te geven in nieuw beleid voor de klimaatcrisis.

Er zijn in Nederland inmiddels 32 XR-groepen. Ze organiseren – ook online – ontmoetingen, lezingen, lokale acties en actietrainingen. Iedere maandagavond zendt Radio Rebel uit. Web: extinctionrebellion.nl.. (ZOZ 160)

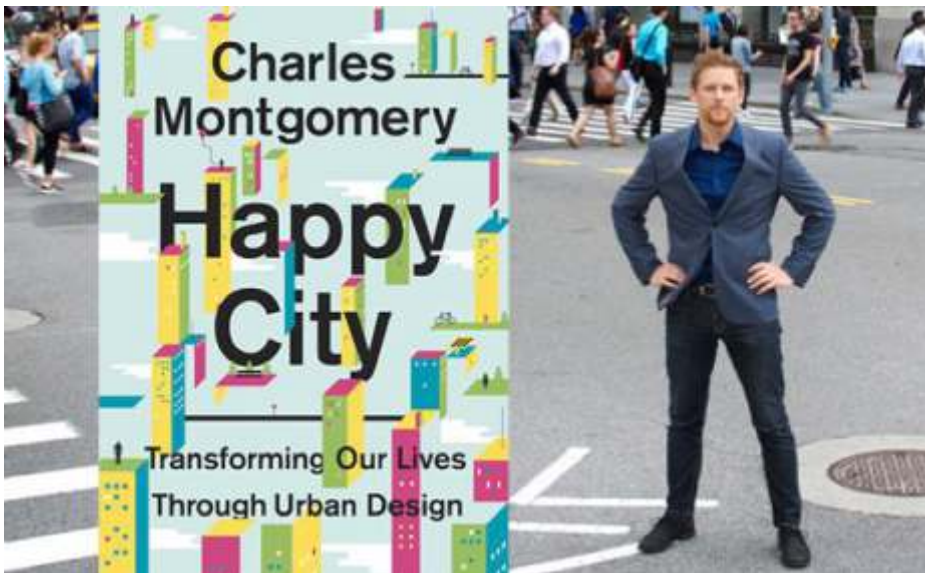

Nieuwsbrief 'De Leut' van CW De Banier - Rotterdam

Als je de nieuwsbrief van december 2020 leest dan moet je constateren dat ze bij De Banier (weer?) goed op gang zijn gekomen. Er wordt vergaderd bij een zaal in de buurt zodat er genoeg afstand bewaard kan worden. Wel je eigen drinken meenemen. Het koffiedrinken in het pandje, iedere zaterdag en zondag, gaat door en het kantoor wordt gemoderniseerd zodat ook kinderen en thuiswerkers de ruimte kunnen gebruiken. De nieuwe rubriek 'Hoe gaat het met?' besteedt aandacht aan zieke en aan herstellende bewoners.

Een leuke rubriek is de lijst van verjaardagen, van alle bewoners die de komende maanden jarig zijn, compleet met de geboortedatum erbij! Was ook leuk voor mij, om bekenden tegen te komen. Zo kwam ik een keer Ben tegen, die inmiddels deel uitmaakt van het bestuur van de landelijke VGW, Vereniging Gemeenschappelijk Wonen.

HT

Boekbespreking

Happy City

Transforming Our Lives Through Urban design

Door Charles Montgomery

Het is in het Engels geschreven maar gemakkelijk leesbaar. Een boek over stedenbouw waarin Charles Montgomery laat zien dat we zo niet door kunnen gaan met het gebruik van ruimte en energie.

Besparen op energie en ruimte zou je als een teruggang kunnen zien, maar de

schrijver weet op een enthousiaste manier te vertellen dat deze besparing hand in hand kan gaan met een grote vooruitgang op sociaal gebied. We hoeven namelijk niet zuinig te kijken als onze lege buitenwijken, de urban sprawl (denk aan de uitgebreide voorsteden in de VS), verlaten en dichter op elkaar gaan wonen.

Uitgebreide voorsteden in de VS

‘Cities that care about livability have got to start paying attention to the psychological effect that traffic has on the experience of public space’

Citaat uit ‘Happy City’

Onze reistijden naar het centrum of naar ons werk worden korter, en daardoor sparen we reistijd, energie en ruimte. En bovendien, als we dichter bij de stad en dichter bij elkaar wonen, hoeven we niet meer te lijden onder de kaalheid van onze buitenwijken, de onder 'privacy' geadverteerde eenzaamheid. Dus we leveren niets in, behalve onze eenzaamheid.

De auteur geeft talloze voorbeelden, vaak op basis van onderzoek, van buurten of straten waarin mensen contact met elkaar hebben gezocht, waardoor zij een veel rijker en gelukkiger leven leiden. Dat geldt niet alleen voor de volwassenen, maar ook voor de kinderen.

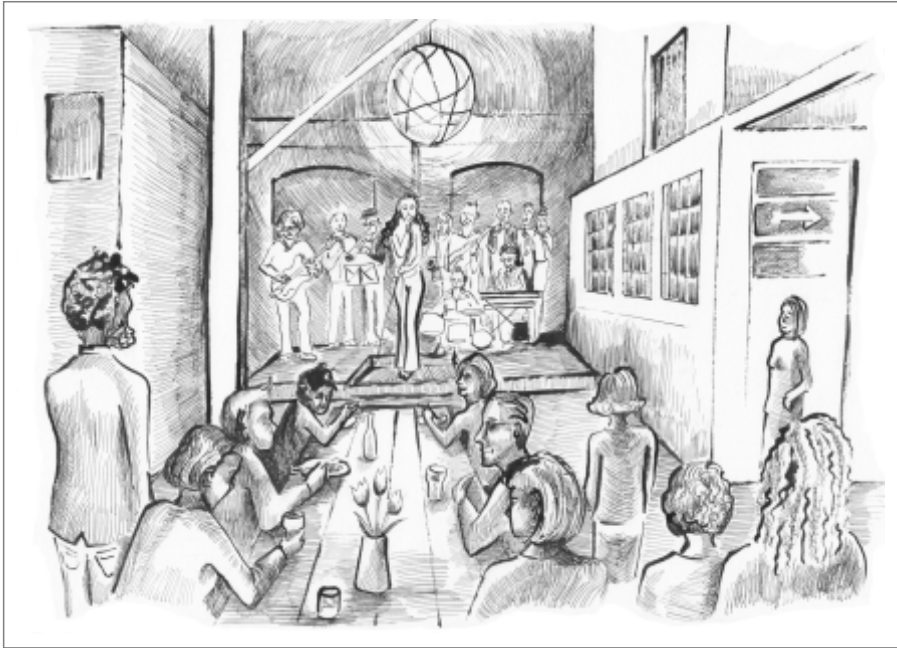
Een boek waar je vrolijk van wordt.

Het kan als pdf gedownload worden (hoewel mij dat niet gelukt is) en het is ook beschikbaar als e-book.

FK

‘A human on a bicycle is the most efficient traveler among all machines and animals’

Charles Montgomery

Slakken

Buurman Jaap staat in het achtergrondkoor van de band die Steely Dan covert. Hij draagt een leren jasje en een bruin overhemd. Mijn man heeft alle lp's van Steely Dan. Als tiener luisterde hij er veel naar. We zijn in de Wolkenfabriek, een café-restaurant in de oude suikerfabriek aan de rand van Groningen. De band begint en bij de eerste tonen knikt mijn man enthousiast. Hij vindt de gitarist in elk geval goed. De drie blazers kunnen ook op zijn goedkeuring rekenen. Hij is sceptisch over de zangeres, want bij de echte band zong een man. Maar als ze haar mond opent, lacht mijn man verrast. De toetseniste en de drummer voldoen ook aan zijn eisen en het achtergrondkoor met onze buurman maakt het af. Ik herken de grootste hits, die pik ik er direct uit. De rest vind ik ook lekker klinken.

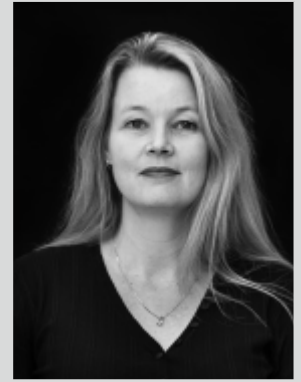
De groente uit onze biologische zelfoogsttuin, spoel ik altijd een paar keer. Dat is nodig vanwege de aarde en de beestjes. Meestal zet ik de boel in een afwasteiltje onder water en laat het dan een poosje staan. Laatst was ik boodschappen gaan doen en toen ik terugkwam zat mijn aanrecht vol slakken sporen. Ik vond zelfs slakken onder de keukenkastjes en achterop het koffiezetapparaat. Ik vertel het aan mijn buurman.

Jaap zingt niet alleen in de Steely Dan-band, hij is ook bioloog; gespecialiseerd in slakken, zowel levende als versteende exemplaren. Hij heeft in de jaren zeventig nog als student in het Biologisch Centrum rondgelopen. Erg akelig heeft hij dat vast niet gevonden, want nu woont hij in hetzelfde gebouw, samen met zijn vrouw Greetje. Het eerste wat hij vraagt, is wat ik met die slakken heb gedaan. Ik beken dat ik discrimineer. De huisjesslakken heb ik vanuit het raam in de bosjes gemikt, de naaktslakken heb ik samen met het groenteafval weggekieperd. 'Ah, dan worden ze geplet of vermalen!'

'Nou,' sputter ik tegen, 'ik heb ontdekt dat ze nu aan de binnenkant van de vuilnisbakdeksel wonen. Met al dat groenteafval in de buurt hebben ze het nog best aardig voor elkaar.'
'Een uitgestelde dood,' zucht hij. 'Want ze gaan er natuurlijk een keer aan.'

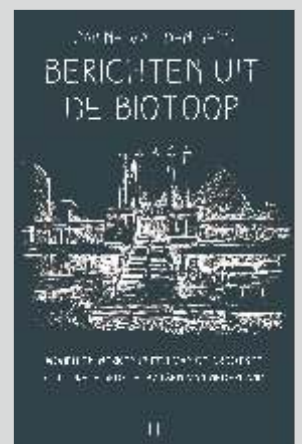
Een tijdje geleden ging Jaap mee op een schip dat vanuit de Cariben naar Kaapverdië voer. Onderweg kwam hij langs boeien waar sedimentvangers aan vastzaten. Zo kon hij onderzoeken welke slakjes er in de oppervlaktewateren leven. Ook trof hij in die sedimentvangers woestijnzand aan dat vanuit de Sahara tot ver over de oceaan was gewaaid, zelfs tot Barbados aan toe. Afgelopen zomer hakte hij samen met zijn dochter, die archeologe is, fossielen los in Estland. Hij doet onderzoek naar brakke slakjes in de haven van Harlingen en bestudeert slakken op Terschelling. In de Ommelanden controleert hij een natuurgebied en ook daar speurt hij naar slakken. Jaap kan prachtig vertellen over deze ongewervelde dieren.

Tijdens het koken zet ik Steely Dan op. Ik dompel een spitskool onder water en trek de buitenste bladeren los. De slakken die ik vind, zowel naakt als met een huisje, zet ik op een los blad. De paar die naar de bodem van de afwasteil zijn gezonken, vis ik omhoog met mijn handen en parkeer ik ook op het koolblad. Dan loop ik naar buiten en leg het blad met de slakken tussen de struiken.

Schrijfster Sabine van den Berg woonde tussen 2015 en 2020 in De Biotoop van Haren, één van de grootste culturele broedplaatsen van Nederland.

Berichten uit de Biotoop kwam in 2019 uit bij Uitgeverij Oevers. Momenteel werkt zij aan *Biotopia*, een roman waarin dezelfde woon-gemeenschap centraal staat. Sabine is inmiddels naar een Amsterdamse woongroep verhuisd. Wekelijks verschijnt haar blog *Terug naar Amsterdam* over haar terugkeer naar de hoofdstad na zestien jaar. Meer info: www.sabinevandenbergh.com

Hiernaast een verhaal en tekening van Sabine van den Berg, dd. febr. 2018. Uit: 'Berichten uit de Biotoop'.

De Warren - impressions Natruified Architecture

Droom van enthousiast collectief wordt werkelijkheid

De Warren, de eerste zelfbouw-wooncoöperatie van Amsterdam, is een nieuwe fase in gegaan. Eind 2020 is namelijk de aannemingsovereenkomst getekend, de uitkomst van een jaar intensief samenwerken met de architect, adviseurs en de aannemer. De bouw kan nu van start voor de ontwikkeling van de 36 energiepositieve, sociale- en middeldure huurwoningen die in eigen beheer verhuurd gaan worden aan de leden van de wooncoöperatie.

Als collectief van jonge mensen heeft wooncoöperatie De Warren in het afgelopen jaar samen met Natruified Architecture een heel bijzonder gebouw ontworpen. Uit hout opgetrokken, energieneutraal, met veel gemeenschappelijke voorzieningen en een gevel van gebruikt materiaal. De droom van de initiatiefnemers krijgt nu concreet vorm. In hout vooral, met een opvallende gevel van uit 121 meerpalen gezaagde balken. Hier zal straks het groen van klimmende planten doorheen groeien.

Zelfbouwlocatie

De kans kwam drie jaar geleden, toen Amsterdam op Centrumeiland, het

jongste deel van IJburg, een kavel aan wees als zelfbouwlocatie voor wooncoöperaties. Mede dankzij de duurzame invalshoek van het plan won De Warren de aanbesteding. De Warren wordt een zes laags gebouw voor ongeveer vijftig mensen die als woongroep willen leven. De woningen worden klein, zodat bijna een derde van het bouwoppervlak overblijft voor gezamenlijke ruimte: woonkeukens, een theater, een kas voor het verbouwen van eigen groente, een yogazaal, speelruimte voor kinderen. De toekomstige huurders zijn verenigd in de wooncoöperatie en beheren hun eigen pand. Ze zijn de eerste in Nederland die op deze manier als groep een gebouw realiseren.

Financiering

De hele financiering van een coöperatie is vaak een heikel punt. De penningmeester legt uit hoe het project gefinancierd is: 'Het grootste deel van het geld komt van de GLS bank, een coöperatieve bank uit Duitsland, daarnaast lenen we bij een participatiefonds. Dit alles hebben we aangevuld met enkele duurzaamheidssubsidies en een succesvolle crowdfunding'. Nu de aannemingsovereenkomst is getekend, komt het geld van de bank, het participatiefonds en de crowdfunding vrij. Dit betekent dat er nu daadwerkelijk gestart kan gaan worden met de bouwvoorbereiding en het bestellen van bouwmaterialen.

Sociaal, duurzaam en betaalbaar

De Warren heeft een aantal belangrijke uitgangspunten. Voorop staan de socia-

De Warren wordt een zes laags gebouw voor ongeveer vijftig mensen die als woongroep willen leven

De groene gevel - impressions Natrufiled Architecture

le beweegredenen. 'We vinden het heel belangrijk dat we de kracht en het goede van het collectieve leven van een dorp terughalen naar de stad. Om samen met elkaar sterker te staan. Eigenlijk alles wat je gezamenlijk kan doen, waar je de deeleconomie op gaat toepassen, gaan we op die manier regelen. Zoals de gemeenschappelijke ruimtes en andere activiteiten, maar ook deelauto's en deelfietsen. Dat heeft alles te maken met cohousing', zegt Chandar van der Zande, voorzitter van De Warren.

De kracht en het goede van het collectieve leven van een dorp terughalen naar de stad

Daarnaast staat duurzaamheid hoog in het vaandel. De Warren krijgt 222 zonnepanelen en wekt straks meer energie op dan het gebouw nodig zal hebben. Het gebouw wordt goed geïsoleerd en regenwater zal worden gebruikt voor het groen houden van de gevel. De Warren krijgt zijn eigen warmte-koude-opslag en is voor ver-

warming dus niet afhankelijk van gas of een andere niet-duurzame energiebron. De meeste muren en wanden in het pand zijn van kruislaaghout en zo verlijmd dat het voor een sterke structuur zorgt die beton kan vervangen. Toch zullen twee muren, de vloeren en de kelder van beton worden gemaakt. Een pijnlijke keuze die gemaakt moest worden. Het project heeft geen winstoogmerk waardoor er meer budget dan gebruikelijk is om duurzaam te bouwen. Maar bouwkosten zijn hoog, dus was het soms toch schipperen tussen duurzaamheid en haalbaarheid.

Belangrijk is verder de betaalbaarheid van de woningen. Wooncoöperatie de Warren realiseert de huurwoningen in coöperatief verband. 'De grote pluspunten voor de woningmarkt in zijn algemeenheid zijn natuurlijk dat (lagere) middeninkomens hun eigen betaalbare woning kunnen bouwen en dat deze huurders niet bevreesd hoeven te zijn voor toekomstige excessieve huurverhogingen', zegt Jacqueline, 'Die afspraken over de huren maak je immers met elkaar in coöperatief verband. Huurders bouwen als lid van de coöperatie bovendien vermogen op.

En de harde scheidslijn tussen kopen en huren wordt verzacht. Het is nu aan gemeenten om deze nieuwe bouwstroom een plek te geven in bestemmingsplannen, uitgiftes en tenders'.

Schouders eronder

Niet voor alles hoeven de initiatiefnemers van De Warren het wiel zelf uit te vinden. Ook al eerder toegepaste innovaties worden gebruikt zoals de energieheipalen die in april de grond ingaan. 'De heipalen halen warmte of kou uit de bodem voor de vloerverwarming. Het bestond al maar wij laten nu zien hoe je het kunt toepassen. Dat is ook het doel van De Warren; laten zien wat er kan. Straks kun je als bouwbedrijf niet gaan roepen 'dit kan niet'. Want wij hebben het dan al geprobeerd. De ideeën, de rekenmodellen, de blauwdruk liggen er al. We hopen hiermee echt iets in gang te zetten'.

'Dat is ook het doel van de overheid die zich heeft geëngagementeerd aan klimaatdoelen en Nederland circulair in 2050. De Provincie Noord-Holland heeft besloten om zo circulair mogelijk te bouwen. Daarmee stimuleren ze ook

bedrijven om daarin mee te gaan. Ons project kan daar een voorbeeld voor zijn. Maar uiteindelijk moet er meer gebeuren. De prijs voor het maken van nieuwe producten zou omhoog moeten. In die prijs moet je ook de kosten van milieuschade meenemen. Dan wordt het verschil tussen het hergebruiken van materialen en nieuw produceren kleiner. Dat prikkelt echt. En de circulaire economie vraagt erom dat iedereen zijn schouders eronder gaat zetten; de overheid, bedrijfsleven en burgerinitiatieven zoals De Warren'.

Delen van kennis

De coöperatie wil graag zelf kennis beschikbaar stellen voor groepen met

De circulaire economie vraagt erom dat iedereen zijn schouders eronder gaat zetten

een vergelijkbare woondroom. Die kennisdeling is eveneens een doelstelling van het project. Dat kan over juridische zaken gaan of bijvoorbeeld over de organisatiestructuur, begroting en financiering. 'We leggen een soort treinrails neer voor volgende projecten. Als het goed is, hoeven volgende groepen minder moeite te doen om zo'n zelfbouwproject te ontwikkelen. Wij hebben voor de financiering bijvoor

beeld een Duitse bank gevonden, maar dit moet voor Rabo of Triodos ook aantrekkelijk zijn, dat merken we nu al aan reacties die we krijgen' zegt Chandar van der Zande. Het model van De Warren zal niet voor iedereen geschikt zijn en daar zijn ook niet genoeg burgerinitiatieven voor. Wel zal door de ervaringen van De Warren het opzetten van iets vergelijkbaars steeds makkelijker worden.

Bronnen:

dewarren.co

stadszaken.nl/het succes van de warren
oost-online.nl/de warren

CA

Manifest: Passend beleid voor collectieve woonvormen

Een nieuw opgericht samenwerkingsverband heeft onder de naam 'Ruimte voor collectief wonen' een manifest opgesteld. Hierin wordt een oproep gedaan aan alle Nederlandse gemeenten voor passend beleid voor collectieve woonvormen. Bewoners hebben bij deze woonvormen zelf de regie, als vereniging, coöperatie of CPO (Collectief particulier opdrachtgeverschap).

Woningbouwbeleid is een lokale aangelegenheid. Gemeenten bepalen zelf - rekening houdend met hun mogelijkheden - welke woningen er gebouwd worden. Ook bepaald de gemeente de locaties. Bij het realiseren van woningbouwprojecten zijn dit nog altijd de belangrijkste partijen: projectontwikkelaars, woningcorporaties en ontwikkelende bouwers. Gemeenten zijn vaak heel terughoudend als het gaat om het mogelijk maken van collectieve vormen van bouwen en wonen.

Gemeenteraadsverkiezingen

Het samenwerkingsverband 'Ruimte voor collectief wonen' wil daar verandering in brengen. Dit in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 en de invoering van de Omgevingswet. Het manifest is gericht aan iedereen

binnen een gemeente die vorm geeft aan het woonbeleid en de uitvoering daarvan. Het doel is passend gemeentelijk beleid voor collectieve woonvormen. En daarmee een volwaardige plek in de woningbouwprogramma's van iedere gemeente.

Concrete doelen en beleid

Aan alle raadsleden wordt gevraagd zich concreet uit te spreken over collectieve woonvormen in de eigen verkiezingsprogramma's. Ook (toekomstige) collegeleden worden opgeroepen concrete ambities, doelen en beleid te formuleren in de toekomstige collegeakkoorden.

Het manifest sluit ook aan op de intentie van de Omgevingswet. In deze wet krijgen initiatiefnemers veel meer mogelijkheden te participeren in de inrich-

ting van de eigen leefomgeving. Wat een bijdrage kan leveren aan meer saamhorigheid en duurzaam leven.

De eerste ondertekenaars van het manifest waren o.a.: Erfdelen, Eco-dorpen Netwerk, Omslag, Tiny House Nederland, Greenwish, Instituut voor Maatschappelijke Innovatie, Duurzame Gronden, LSA bewoners, Gemeenschappelijk wonen ouderen: LVGO.

Samen zorg willen dragen

Het samenwerkingsverband introduceert zichzelf met onderstaande tekst bij de gemeenten.

„Wij zijn een snel groeiende groep ondernemende burgers die zelf wil bouwen aan collectieve en andere woonvormen. Omdat we op zoek zijn naar meer verbinding met onze burens, in kleinere of gedeelde woningen willen wonen en samen zorg willen dragen voor onze woonomgeving en elkaar. Een manier van wonen die in de huidige woningvoorraad nog nauwelijks plaats inneemt.

We zijn een afspiegeling van de bewoners in uw gemeente, van jong tot oud, arm tot rijk en met alle politieke kleuren. We werken hard om vorm te geven aan onze woonwens en kunnen - mits daarvoor ruimte is - snel tot een resultaat komen.

U kunt ons gerust zien als een derde bouwstroom - naast de ontwikkelaars en woningcorporaties -, die een substantiële bijdrage kan leveren aan de bouwproductie in uw gemeente.

Wij hebben geen eigen branchevereniging en verenigen ons daarom in deze gelegenheidscoalitie rondom de gemeenteraadsverkiezingen. We vertegenwoordigen honderden verenigingen, coöperaties en initiatiefgroepen van duizenden burgers die al van zich laten horen en daarnaast nog veel meer Nederlanders die deze woonwens met ons delen.

Dit initiatief is volledig tot stand gekomen door vrijwilligers die zich hard maken voor burgerinitiatieven en collectieve woonvormen’.

Volledige tekst en ondertekenen

De volledige tekst van het manifest is te vinden op: ruimtevoorcollectiefwonen.nl

Ook is hier de mogelijkheid het manifest zelf te ondertekenen. Veel organisaties en personen hebben dit inmiddels gedaan!

CA

„We zijn op zoek naar meer verbinding met onze burens, in kleinere of gedeelde woningen willen wonen en samen zorg willen dragen voor onze omgeving en elkaar’.

Vereniging Gemeenschappelijk Wonen

Postbus 19163, 3501 DD Utrecht

Telefoon: 06-13015869

Bank: NL69 INGB 0002015796

Internet: www.gemeenschappelijkwonen.nl

Mail: info@gemeenschappelijkwonen.nl

Lidmaatschap en abonnement Gewoon Anders

- Contributie voor woongemeenschappen van minder dan 25 huishoudens: € 4,00 per huishouden
- Voor woongemeenschappen van 25 of meer huishoudens: € 37,50 + € 2,50 per huishouden
In beide gevallen is dit inclusief 1 abonnement op Gewoon Anders
Extra abonnementen à € 5,00 per stuk
- Woongemeenschappen in oprichting: € 25,00 (onafhankelijk van aantal huishoudens)
Inclusief 1 abonnement op Gewoon Anders
Extra abonnementen à € 5,00 per stuk
- Donateurschap: € 15,00
Inclusief 1 abonnement op Gewoon Anders
Losse abonnementen: € 15,00 (opzeggen voor 1 oktober)

Bestuur

Peter Bakker (gewoon lid)

Marcel Leentvaar (secretaris)

Gerard Franse (penningmeester)

Bram Arnold (gewoon lid)

Ben Lindeman (gewoon lid)

Bureau

Tienta Verlegh

Algemene informatie

Kijk op www.gemeenschappelijkwonen.nl voor:

- Adressen aangesloten woongemeenschappen
- Consulents
- Verwante (ook buitenlandse) organisaties
- De digitale 'Gewoon Anders'
- Het logeernetwerk
- Studiemateriaal en allerlei actuele informatie over gemeenschappelijk wonen

En ook voor informatie over:

- Adressen van andere woongemeenschappen
- Uitgebreide informatie voor initiatiefgroepen en bestaande woongemeenschappen

Prikbord

Voor woongemeenschappen die nieuwe bewoners zoeken en voor mensen die op zoek zijn naar een woongemeenschap is er de gratis site: www.woongroep.net

Forum

www.gemeenschappelijkwonen.nl/forum

Twitter accounts

@centraalwonen @GemWonenDag

@CohousingNL

Wij is het nieuwe ik: de gemeenschap heeft de toekomst

„Lang gingen we uit van het idee dat de mens van nature puur uit eigenbelang handelt. Daar hebben we systemen omheen gebouwd. Individualisme is versterkt en bestendig. Maar nu onze wereld begint te haperen, hapert onze overtuiging mee. Misschien zijn we wel veel socialere dieren dan we denken. Willen we eigenlijk niets liever dan verbonden met elkaar zijn en onderdeel uitmaken van een groter geheel. Tijd voor een nieuw verhaal: de gemeenschap heeft de toekomst’. (*Zie de verhalen in deze Gewoon Anders*)

Bron: MaatschapWij / Roanne van Baren